

Голас Радзімы

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА
ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ
З СУАЯЧЫНІКАМІ
ЗА РУБЯЖОМ

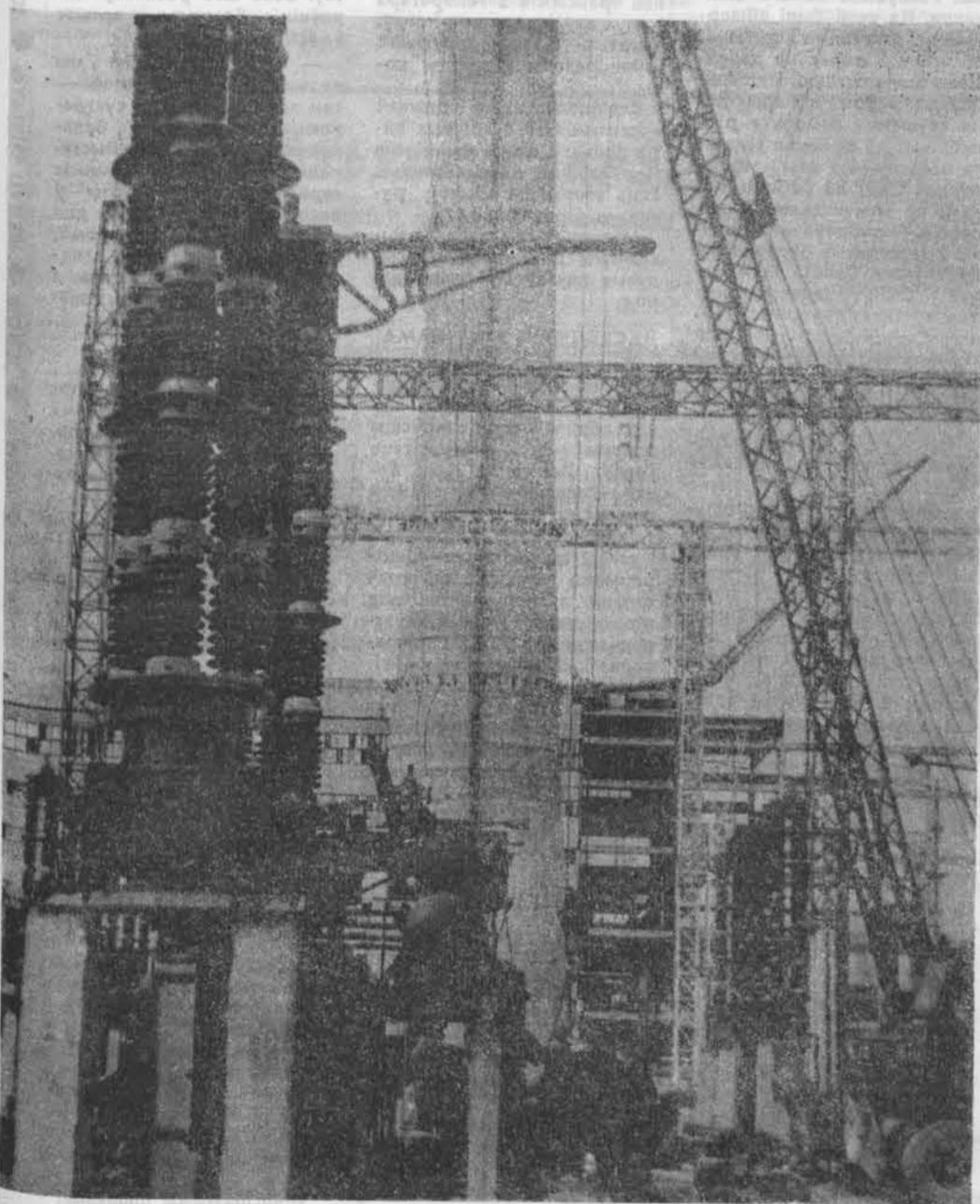
№ 24 (1082). Чэрвень 1969 г.

Год выдання 14-ы

Цана 2 кап.

Нова- лу- комль

Фотарэпартаж з будоўлі буйнейшай
у Еўропе электрастанцыі

Самы—найбольш падыходзячае слова, калі гаворка ідзе аб самым маладым беларускім горадзе Новалукомлі. Тут будзецца самая вялікая ў Еўропе электрастанцыя — Лукомльская ДРЭС. Магутнасць яе будзе роўная 3 мільёнам 600 тысячам кілават. Гэта ў 4 разы больш Днепрагэса. Новалукомль дасць энергіі ў 678 разоў больш, чым выпрацоўвалася ў дарэвалюцыйнай Беларусі.

Сёння ў горадзе ўжо 11 пяціпавярховых дамоў, сярэдняя школа, прафесійна-тэхнічнае вучылішча, ёсць кінатэатр «Электрон» і рэстаран «Энергетык». Новалукомль нагадвае студэнцкі гарадок. Сярэдні ўзрост яго 5 тысяч жыхароў—25 год. А яшчэ праз пяць год тут будзе ўжо 40 тысяч чалавек. Для тых, хто захоча застацца ў горадзе пасля завяршэння будаўніцтва ДРЭС, работа знойдзецца.

Непадалёку ад Новалукомля геалагі знайшлі месцанарджэнне гліны з таўшчынёй слоя да 40 метраў. Тут будзе пабудаваны вялікі камбінат будаўнічых матэрыялаў.

А рамонтнікі рушаць далей, на іншыя будоўлі. Аб гэтым ужо цяпер марыць электраманцёр Ніна Ягольнікава. Яна будавала Бярозаўскую, Чарапавецкую, Канакоўскую ДРЭС, Наваполацкую ТЭЦ-2, электрападстанцыі ў Міёрах, Дзісне, Брэсце, Гродна. Яе мара пабудаваньне АЭС — атамную электрастанцыю.

На будоўлі, быццам на маладзёжным фестывалі, можна пачуць пявучую украінскую мову, волжскі гаварок, нетаропкую гутарку казахаў. Усе яны жывуць адной дружнай сям'ёй, выдатна разумеюць адзін аднаго, таму што робяць адну агульную справу.

НА ЗДЫМКАХ:

Мантажнікі трубнаправода (злева направа) — Аляксандр МАНЕ-КІН, Міхаіл ЗУБАРАЎ, Васіль ПАЛЯНІЦА, Васіль ШАБАНАЎ.

Агульны выгляд будаўніцтва ДРЭС.

Электраманцёр Ніна ЯГОЛЬНІКАВА.

Вось ён, Новалукомль!

Тэкст і фота М. АМЕЛЬЧАНКІ.

ВЫПАДАК У НАЧЫ

Стук у дзверы. І цішыня. Доўгая, пакутлівая. Да звону ў вушах. Нездзе ў глыбіні дома рыпнула маснічына, хтосьці глуха застагнаў. У сне. І зноў цішыня. І зноў стук. На гэты раз настойлівы, нецярплівы.

Марыя Навумаўна адсунула засаўку і доўга не магла нічога разабраць у цемры ночы. Потым на снег лёг цень, і ўсё стала на сваё месца: перад ёю маячыў расплывчаты контур чалавечай постаці. Каго гэта прыгнала ў такі позні час?

— Вы доктар? — і, убачыўшы, як яна адхіснулася ад яго, хутка дадаў: — Я арбайтэр... Рабочы... Там рус... Кранк... Хворы...

Думкі наскокваюць адна на адну. У доме сто пяцьдзесят хворых. Сто пяцьдзесят раненых чырвонаармейцаў. Але аб гэтым ніхто з немцаў у Лагойску не ведае. Літаральна за некалькі мінут да прыходу фашыстаў у горад паспелі спаліць абмундзіраванне, надзейна схавалі дакументы. А калі ў бальніцу прыйшлі немцы, яна цвёрда заявіла: «Хворыя — грамадзянскія». Ёй, здаецца, павярлілі. Праўда, потым наведваліся часта. Усё выглядалі, правяралі кожны куточак. Спаліліся знайсці якую-небудзь зачэпку. Потым забралі прадукты, медыкаменты. Добра, што сёе-тое паспела схавалі з лякарстваў. А прадуктамі забяспечвалі людзі з суседніх вёсак.

І вось гэты начны візіт нямецкага салдата. Няўжо ўсяму

канец? Няўжо наступіць разважак?

А немец працягвае паўтараць: — Там рус... Кранк... Хворы.

Спакойна, толькі не выдаваць хвалявання... Спакойна... І сама сабе: «Трэба рызыкнуць».

Вузкая сцэжка пятляла паміж дрэвамі. Потым яна скончылася, і яны пайшлі па гурбах, правальваючыся па калені ў снег. Ля дарогі стаяў грузавік. Марыя Навумаўна адкінула брызент і ўбачыла ў кутку кузава чалавека, пра якога гаварыў немец. Праверыла пульс. Ён нібы трасцінка на лёгкім ветры — ледзь-ледзь дрыжыць у абясцеленым целе. Ну, нічога. Жывы ўсё ж чалавек, жывы...

Удваіх яны прынеслі яго ў бальніцу. Паклалі каля печы. Немец пастаяў крыху. Пагрэўся. Потым пайшоў да дзвярэй. — Бывайце, фрау доктар. Рот фронт!

Яна больш не сустракала гэтага чалавека. Але заўсёды ўспамінала пра яго з цеплынёй, як можна ўспамінаць пратых, хто зрабіў добра людзям.

...Калі печы заварушыўся ранены. Марыя Навумаўна паднесла да яго твару лямпу і ўбачыла, як крышачку расплюшчыліся вочы, задрожалі ад яркага святла вейкі.

— Дзе я? — спытаў ён.
— Не хвалойцеся, вы ў свайці. У бальніцы... Што ў вас бальніца?

Ранены паказаў на ногу. Яна агледзела рану.

— Прыдзеца пацярпець, — сказала яна, — аперацыю буду рабіць без наркозу.

Гэта было ў ноч на першае студзеня 1942 года. Праз некалькі дзён ранены расказаў пра сябе. Гэта быў савецкі разведчык Аляксей Капылоў, закінуты ў тыл праціўніка.

Мінуў месяц, другі. Аляксей пачаў хадзіць. Марыя Навумаўна дапамагла яму знайсці работу ў горадзе, а потым звязца з партызанамі. Ён перадаваў у штаб партызанскага злучэння важныя звесткі аб дыслакацыі войск, перапраўляў у лес чырвонаармейцаў, якія папраўляліся. Потым яго схавалі. Ён загінуў у засценках гестапа...

А хутка бяда абрушылася і на Марыю Навумаўну. Немцы адчувалі, што ў горадзе дзейнічае падпольная арганізацыя. Пачаліся арышты, схавалі і Анісімаву.

Выручылі таварышы. Наладзілі ўцёкі, пераправілі да партызан. Яна зноў была на сваім пасту. І так да вызвалення Беларусі ад гітлераўцаў.

...За плячыма сорок пяць гадоў работы ўрачом. Яна была першай жанчынай-хірургам у рэспубліцы. Напярэдадні Вялікай Айчыннай вайны ёй прысвоілі званне заслужанага ўрача Беларусі. Яна заўсёды была там, дзе цяжэй, дзе неабходны былі высокі напал чалавечай волі, вытрымкі, сілы.

В. РУДОЛЬФ.

КОММЮНИКЕ

О МЕЖДУНАРОДНОМ СОВЕЩАНИИ КОММУНИСТИЧЕСКИХ И РАБОЧИХ ПАРТИЙ

С 5 по 17 июня 1969 года в Москве состоялось международное Совещание 75 коммунистических и рабочих партий. Участники Совещания оценивают его как крупное событие в развёртывании борьбы против империализма, в деле достижения антиимпериалистического единства действий самых широких народных масс во всем мире, как важный этап на пути укрепления сплоченности коммунистического движения на принципах марксизма-ленинизма, пролетарского интернационализма.

В Совещании приняли участие делегации следующих коммунистических и рабочих партий: Коммунистической партии Австралии, Коммунистической партии Австрии, Партии социалистического авангарда Алжира, Коммунистической партии Аргентины, Коммунистической партии Бельгии, Социалистической единой партии Западного Берлина, Болгарской коммунистической партии, Коммунистической партии Боливии, Бразильской коммунистической партии, Коммунистической партии Великобритании, Венгерской социалистической рабочей партии, Коммунистической партии Венесуэлы, Объединенной партии ганейских коммунистов, Народной прогрессивной партии Гайаны, Гваделупской коммунистической партии, Гватемальской партии труда, Коммунистической партии Германии, Социалистической единой партии Германии, Коммунистической партии Гондураса, Коммунистической партии Греции, Коммунистической партии Дании, Доминиканской коммунистической партии, Коммунистической партии Израэля, Коммунистической партии Индии, Иорданской коммунистической партии, Иракской коммунистической партии, Народной партии Ирана, Коммунистической партии Северной Ирландии, Ирландской рабочей партии, Коммунистической партии Испании, Итальянской коммунистической партии, Коммунистической партии Канады, прогрессивной партии Трудового народа Кипра, Коммунистической партии Колумбии, Партии народных авангард Коста-Рики, Коммунистической партии Лесото, Ливанской коммунистической партии, Коммунистической партии Люксембурга, Партии освобождения и социализма (Марокко), Мариникской коммунистической партии, Мексиканской коммунистической партии, Монгольской народно-революционной партии, нигерийских марксистов-ленинцев, Никарагуанской социалистической партии, Коммунистической партии Норвегии, Коммунистической партии Восточного Пакистана, Народной партии Панамы, Парагвайской коммунистической партии, Перуанской коммунистической партии, Польской объединенной рабочей партии, Португальской коммунистической партии, Пуэрториканской коммунистической партии, Реюньонской коммунистической партии, Румынской коммунистической партии, Коммунистической партии Сальвадора, Санмаринской коммунистической партии, Сирийской коммунистической партии, Коммунистической партии Советского Союза, Коммунистической партии США, Суданской коммунистической партии, Тунисской коммунистической партии, Коммунистической партии Турции, Коммунистической партии Уругвая, Коммунистической партии Финляндии, Французской коммунистической партии, Коммунистической партии Цейлона, Коммунистической партии Чехословакии, Коммунистической партии Чили, Швейцарской партии труда, Коммунистической партии Эквадора, Южно-Африканской коммунистической партии, двух работающих в подполье партий, название которых не упоминается по соображениям безопасности. В качестве наблюдателей на Совещании присутствовали и изложили свои позиции делегации Коммунистической партии Кубы илевой партии — коммунисты Швеции.

Совещание приняло Основной документ: «Задачи борьбы против империализма на современном этапе и единство действий коммунистических и рабочих партий, всех антиимпериалистических сил». Высказываясь также за укрепление единства коммунистических и рабочих партий, всех антиимпериалистических сил, делегации коммунистических партий Австралии, Италии, Сан-Марино, Реюньона выразили полное согласие только с разделом документа, в котором излагается совместная программа борьбы против империализма, а делегат Доминиканской коммунистической партии не поддержал Основной документ.

Участники Совещания обсудили вопрос о праздновании 100-летия со дня рождения В. И. Ленина и горячо, с энтузиазмом одобрили обращение «О 100-летию со дня рождения Владимира Ильича Ленина».

Совещание обратилось к народам мира с призывом «Независимость, свободу и мир Вьетнаму!». Оно горячо приветствовало создание временного революционного правительства Республики Южный Вьетнам. Совещание выступило с «Воззванием в защиту мира». Оно приняло заявление в поддержку справедливой борьбы арабских народов против израильской агрессии, а также заявление солидарности с коммунистами и демократами, подвергшимся жесточайшим репрессиям и ведущими в тяжелых условиях самоотверженную борьбу против реакционных диктаторских режимов, поддерживаемых международным империализмом.

Совещание проходило в атмосфере откровенности, братской солидарности и имело широкую гласность. Принцип равноправия всех партий и коллективные методы работы строго соблюдались как в период подготовки, так и в ходе самого Совещания.

Участники Совещания выразили готовность к дальнейшему развитию связей между коммунистическими и рабочими партиями. Они подтвердили целесообразность двусторонних и региональных встреч, проведения по мере необходимости международных Совещаний коммунистических и рабочих партий для обмена мнениями и опытом, для коллективного обсуждения и разработки актуальных политических и теоретических вопросов, проблем борьбы против империализма, за торжество дела мира, национальной независимости, демократии и социализма.

Х Х Х

Материалы Совещания решено направить также коммунистическим и рабочим партиям, не принимавшим участия в его работе.

Участники Совещания твердо убеждены в том, что его итоги отвечают интересам каждой коммунистической партии и всего международного коммунистического движения.

ДЛЯ СЯБРОЎ САКРЭТАЎ НЯМА

Пятру Залатухіну, намесніку галоўнага інжынера Мінскага трактарнага завода, не раз даводзілася бываць у працяглых камандзіроўках за рубяжом. Вось і цяпер збіраецца ехаць у Ірак, а нядаўна ён пабываў у Балгарыі.

— З прыемнасцю ўспамінаю, як працавалася ў Балгарыі, — гаворыць ён. — Атмасфера там выключна дружалюбная.

Гэта пацвярджае і старшы тэхнолаг практычнага аддзела І. Халадзінскі, які прысутнічае пры нашай размове. Яму давядлося даволі працяглы час працаваць у Балгарыі. Толькі што вярнуўся адтуль начальнік лабараторыі рэзанія В. Маджуга і тэхнолаг-зборшчык В. Азярэц.

Карлаўскі трактарны ўзводзіцца пры дапамозе Савецкага Саюза. Ён будзе выпускаць колавыя трактары тыпу МТЗ-50. І дакументацыю, і абсталяванне новаму заводу пастаўляюць савецкія спецыялісты, савецкія прадпрыемствы. У мінскіх трактарна-заводцаў яшчэ з 1965 года ўстанавіліся моцныя дзелавыя сувязі з балгарскімі калегамі. На МТЗ пабывалі дырэктар, усе галоўныя спецыялісты, многія рабочыя Карлаўскага завода. Стажыраваліся, вывучалі вопыт беларускіх трактарабудавнікоў. Мінчане прымалі іх як родных братоў, стараліся перадаць ім сваё майстэрства.

— Цяпер у Карлава ў пусковым стане галоўны корпус, — расказвае Пётр Залатухін. — Ён аснашчаецца навішым абсталяваннем.

У голасе намесніка галоўнага інжынера МТЗ чуюцца гордасць за поспехі балгарскіх братоў.

Хаця Карлаўскі завод толькі будуюцца, калектыву яго пачынае ўжо выпуск трактараў. Праўда, пакуль з гатовых дэталей, якія пастаўляюць у Карлава мінчане. Пройдзе нямнога часу, і па палях, па вінаградных

плантацыях пабягуць балгарскія айчыныя трактары.

У свой час мінскія трактарабудавнікі дапамагалі наладжваць вытворчасць і польскім калегам з завода «Урсус». Зараз прадпрыемства выпускае трактары высокай якасці ўласнай канструкцыі, і гэта толькі радуе мінчан.

Дружба, якая ўстанавілася паміж калектывамі МТЗ і «Урсуса» яшчэ ў тыя дні, калі польскі завод толькі будаваўся і асвоіў вытворчасць, захавалася і акрэпіла. Мінчане ездзяць у Варшаву, з вялікай радасцю прымаюць у сябе польскіх сяброў.

— Мы не толькі вучым, але і вучымся ў сваіх калегах, — гаворыць намеснік галоўнага інжынера МТЗ В. Рукшынь. — У мінулым годзе да нас прыязджалі дзве групы польскіх спецыялістаў. Азнаёміліся з нашай тэхналогіяй, з новай тэхнікай. Дзесяць спецыялістаў МТЗ былі на «Урсусе», вывучалі вопыт праектавання і пуску новага чыгуначнага цэха. Павінен прызнаць, што аснашчаны гэты цэх выдатна. Мы ўважліва азнаёміліся з ім. Сёе-тое абавязкова скарыстаем на сваім заводзе. Адносіны паміж нашымі прадпрыемствамі пабудаваны на сапраўднай дружбе і братэрстве, глыбокай зацікаўленасці ў агульным поспеху сацыялістычных краін.

Шмат клопатаў у мінскіх трактарабудавнікоў. Па ўсёй краіне ідуць палывыя работы. Трактары «Беларусь» чакаюць Алтай і Казахстан, Кубань і Украіна, Падмаскоўе і Прыбалтыка. Штодзень сотні машын проста з галоўнага канвеера адпраўляюцца ў далёкую дарогу.

І сярод шматлікіх спраў і клопатаў трактаразаводцы ніколі не забываюць аб абавязальнасці перадаць іншымі краінамі, аб сваім інтэрнацыянальным абавязку перадаць сацыялістычнай садружнасцю.

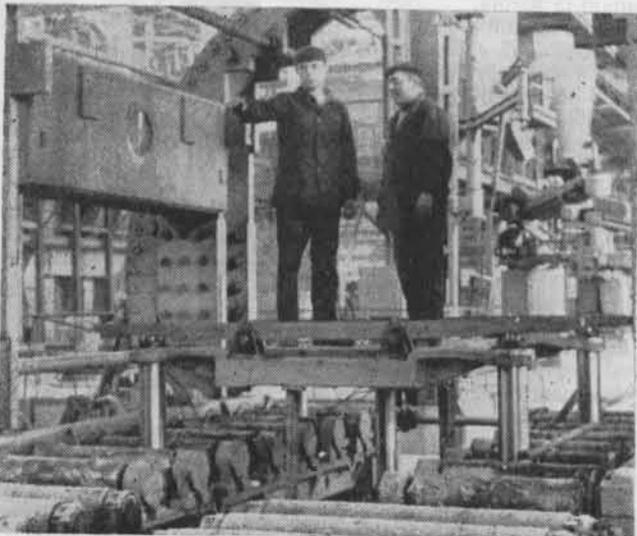
І. НОВІКАЎ.

*

Гомельскі завод «Цэнтраліт» — самае маладое прадпрыемства горада. Яно яшчэ працягвае будавацца, а першая прадукцыя ўжо адпраўляецца на многія прадпрыемствы рэспублікі. НА ЗДЫМКУ: мантаж магутнага кантавацеля апок.

Фота Ч. МЕЗІНА.

*

ЛЕПШ ЗА МІЛЬЁН СНОЎ

Пяць дзён знаходзілася ў Мінску вялікая група канадскіх турыстаў — выхадцаў з Беларусі і Украіны. Суайчыннікі з Амерыканскага кантынента мелі магчымасць добра пазнаёміцца з беларускай сталіцай, на ўласныя вочы пабачыць розныя бакі нашай жывыцы, адчуць шчырасць пачуццяў савецкіх людзей да сапраўдных сяброў з-за мяжы. Госці з Канады наведвалі Беларускі дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, Мінскі трактарны завод, Выстаўку дасягненняў народнай гаспадаркі БССР, праехалі па Дзіцячай, або як мы яе называем, малой Беларускай чыгуны, прайшліся па цясністых аляях Батанічнага саду Акадэміі навук БССР. Цікавымі былі сустрэчы з дзецьмі, якія адпачываюць у піянерскіх лагерах «Будаўнік» пад Мінскам, і з сялянамі калгаса «Савецкая Беларусь» Клецкага раёна. Па традыцыйнай групе была на прыёме ў Беларускім таварыстве па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом, дзе прысутнічалі кіраўнікі і актыўны таварыствы.

Многія ўжо ўбачыліся з роднымі, з якімі рассталіся больш за сорок год назад, многія яшчэ ўбачацца: пасля заканчэння тура па Савецкаму Саюзу большасць турыстаў раз'едуча па вёсках і па некалькі тыдняў, а то і месяцаў будуць гасціць у сваякоў у Беларусі і на Украіне. Падарожжа групы «Вестніка» працягваецца. Ленінград і Мінск былі толькі пачаткам яго. Нам здаецца, не бліжэй пачаткам.

ПАВЕР ВАЧАМ СВАІМ

На Мінскім трактарным заводзе гасцям казалі:
— Зараз пойдзем на гадоўны канвее, там збіраюць трактары, а потым пройдземся па іншых цэхах. Глядзіце і задавайце пытанні.
Пытанні былі потым, калі турысты прайшлі ў палац культуры завода.
— Колькі зарабляе рабочы?
— Калі ён ідзе на пенсію?
— Колькі атрымлівае жанчына?
— Колькі плаціць за ўваход у палац культуры?
Прадстаўнікі Мінскага трактарнага імкнуча адка-

заць падрабязна, каб чалавек усё было ясна, каб не засталася ніякіх сумненняў. У сярэднім рабочы тут атрымлівае ў месіц 135 рублёў. Але трэба мець на ўвазе, што ён не плаціць за лячэнне і медыцынскае абслугоўванне, за навучанне дзяцей у школах і вышэйшых навучальных установах, па льготных пуцёўках ездзіць на курорты. Так што да асноўнай зарплаты трэба яшчэ дадаць рублёў трыццаць-сорок з грамадскіх фондаў. Што ж датычыцца жанчын, дык яны часам атрымліваюць больш за мужчын. На заводзе да 500 жанчын-інжынераў. А наогул, акрамя таго, што жанчыны атрымліваюць такую ж зарплату, як і мужчыны, яны яшчэ карыстаюцца не малым прывілеямі.

— Во, як у вас робіцца, — заўважае Анна Скорый. — А ў нас усё наадварот. Я працую цяжэй за мужа, але ён атрымлівае тры долары ў гадзіну, а я нямногім больш за паўтара. Да таго ж вылічваюць шмат. З трынаццаці долараў, якія я зарабляю ў дзень, шэсць вылічваюць.

Хтосьці з фермераў, а іх многа ў групе, пытае, колькі каштуе трактар. Гаспадары называюць суму — 2600—2900 рублёў. Вокліч здзіўлення вырываецца з грудзей канадскіх земляробаў:

— А ў нас за такі тысяч восем далараў пакласці трэба... Машыны з кожным годам даражэюць, а пшаніцу прадаваць няма куды.

Трактаразаводцам ёсць што паказаць. І вытворчасць, у якой занята больш 20 тысяч рабочых, і заводскі прафілактычый, у якім яны бясплатна адпачываюць і лечацца, і свой палац культуры. Нядаўна на заводзе падлічылі, што за мінулы год 93 працэнты мерапрыемстваў — канцэрты, вечары адпачынку, сустрэчы з цікавымі людзьмі, што праводзіліся ў палацы культуры, былі бясплатнымі.

— Не верыць бы, каб не бачыў сам, — часта гаварылі землякі. І не лёгка паверыць таму, хто не быў у Беларусі больш за сорок год. У калгасе «Савецкая Беларусь» гасцям з Канады спачатку паказалі дзіцячы сад у вёсцы. Восемдзсят прыгожа, чыста апранутых хлопчыкаў і дзяўчынак паднеслі нашым землякам кветкі. Калі аглядалі ўтульныя спальні, пакой для гульняў, Алена Кісюк усё ўздыхала:
— Божа ж ты, мой божа!

Хіба такое было наша дзяцінства! Босае, галоднае. Памятаю, я два тыдні плакала і прасілася, каб пусцілі вучыцца пасля школы далей. Так і не выплакала. Не да навук было...

Ды і ці так выглядала некалі сельская школа, як выглядае цяпер? У «Савецкай Беларусі» свая школа-дзесцігодка, пабудаваная на сродкі калгаса. Такіх класаў, такіх кабінетаў для заняткаў па фізіцы, хіміі, такой спартыўнай залы не ведалі не толькі нашы землякі, але і мы самі яшчэ гадоў пятнаццаць — дваццаць назад.

Аглядаючы машынны двор, майстэрні, калгасныя палаткі, дом культуры і дамы сялян, госці толькі галовамі ківалі. Не спадабаліся толькі раскапаная вуліца. Аказалася, што гэта справа часова: будаўнікі водаправод і каналізацыю пракладваюць.

За вокнамі аўтобуса мільгалі палі, белыя сцены і дахі калгасных фермаў, родныя лясы Беларусі. А жанчыны тужылі: «І на што ж гэта мы прамыялі такую цудоўную краіну? Такая прыгожая прырода, такія ветлівыя людзі!»

НАШ АГУЛЬНЫ БОЛЬ

У Мінску, на Выстаўцы дасягненняў народнай гаспадаркі рэспублікі, можна ўбачыць усё, што мае Беларусь, што вырабляецца на яе заводах і фабрыках, што родзіць наша зямля. Ад станка, памерам з цэлую кватэру, — да лазера, ад шарыкаў поліэтылену — да вылічальнай машыны.

Калі гэтыя людзі пакідалі Беларусь, яна не магла даць нават самага неабходнага — хлеба. Сёння яны аглядаюць экспанаты выстаўкі і дзіцяцца: «Наўжо гэта тая самая Беларусь?» Нафта, калійная соль, будаўнічыя матэрыялы, мэбля, трыкатаж, футра, дзіцячы цацкі, тэлевізары і кніжкі на роднай мове — усім гэтым можа ганарыцца любая развітая краіна. Усё гэта здабытак нашага народа.

— Мы ганарымся вамі, — гаварылі землякі, — мы ганарымся Беларуссю.

А нашы людзі нагадвалі землякам, што было б зроблена больш, але кожны чацвёрты жыхар рэспублікі не вярнуўся з вайны, што пасля яе не было ў нас ні даху над галавой, ні чэрствай скарычкі хлеба.

— Ведаем пра гэта, — адказвалі госці з Канады, — падзяляем боль вашай страты. Нашы сэрцы таксама апаліла вайна.

І пачыналі называць імёны блізкіх, якія загінулі ў час другой сусветнай вайны.

— У мяне брат забіты ў першы дзень вайны, — гаварыў Аляксей Нікалаічук з Вялікарыты. — Загінуў у Брэсцкай крэпасці.

— Маю маці расстрэлялі фашысты. Шэсцьдзсят пяць год мела, — расказваў Фёдар Барысюк з Гершон, што каля Камянца.

У Музеі Вялікай Айчыннай вайны канадскія турысты сустрэліся з Аляксандрай Захаравай. Гэта адзіная ў Беларусі жанчына, якая ў час змагання з гітлераўцамі была камісарам партызанскага атрада.

— Я жанчына, а ваявала са зброяй у руках, — гаварыла Аляксандра Нікіфарова — суайчыннікам. — Навучылася страляць, закладваць міны. Хадзіла ў разведку, двойчы была паранена. Хто з гэтым лічыўся, калі над Радзімай нависла смерцельная пагроза. У партызанскіх лясках было больш за 50 тысяч народных месціцаў — жанчын.

У першы ж дзень вайны разлучыла гэтую мужнюю жанчыну з дзецьмі. Яе хлопчыкі рана пасталі. Добрахвотнікамі пайшлі на фронт. Ім было шаснаццаць-семнаццаць год. Аднаго Аляксандра Захарава так і не ўбачыла, а другі вярнуўся з фронту з сямю ўрадавымі ўзнагародамі.

— Калі я расказвала жанчынам Заходняй Германіі, што рабілі тут іх сыны, як палілі нашых людзей у печыях крэматорыяў, вешалі і расстрэльвалі дзяцей і старых, яны не верылі. казалі: «Нашы сыны не маглі такога рабіць». Але гэта праўда, і яе не выкрасліш з памяці.

У залах музея канадскія госці ўбачылі дакументы і фатаграфіі таго страшэннага ліхалецця. Гэта не магло не ўзрушыць, не ўсхваляваць.

— А ў нас жа кажуць, што гэта ўсё бальшавікі тут нарабілі...

— Хто кажа? Тыя, хто дапамагаў фашыстам вешаць людзей і паліць хаты.

— Ну, вядома ж, яны. Панаехала іх у Канаду пасля вайны. І кожны не з пустымі рукамі. Такія, што хочаш нагавораць.

— Вядома ж! Я вось быў у роднай вёсцы. Дваццаці сем чалавек у ёй расстрэлялі немцы і беларускія паліцаі. Дзяцей расстрэльвалі. Людзі ведаюць імёны здрачнікаў. Яны таксама ўцяклі ў Канаду. Я запісаў іх прозвішчы. Прыеду — усё апішу ў «Вестніку», хай сумленныя людзі ведаюць катаў і забойцаў.

— Мы хочам ускласці вянок у памяць аб загінуўшых земляках, — выказалі па-

жаданне нашы суайчыннікі. У апошні дзень знаходжання ў Мінску турыцкая група «Вестніка» накіраваўся да помніка-абеліска на плошчы Перамогі. На пастамент лёг вянок, на стужках якога было напісана: «Героям воінам і партызанам ад Федэрацыі рускіх канадцаў».

Гэта не было прадугледжана праграмай...

У ХЛУСНІ КАРОТКІЯ НОГІ

Калі ў Беларускім таварыстве выступіў кіраўнік групы Аляксандр Ткач і дзяліўся першымі ўражаннямі аб Мінску, раздаліся галасы з месці: «Не забудзь пра гасцініцу сказаць!»

Прызнацца шчыра, гаспадары крыху разгубіліся: хто ведае, што яшчэ скажуць пра гасцініцу «Юбілейная», у якой размясцілі турыстаў. У памяці яшчэ свежая «падзяка» канадскай газеты «Ванкувер Сан». Гэта ў «Юбілейнай» жылі канадскія спартсменкі Джэн Уорэн, Анджэла Колін і Элен Тэнер. Ад іх імя рэпарцёр «Ванкувер Сан» Уотэрс надрукаваў у газеце нататкі, у якіх абліў брудам і гасцініцу, і Мінск, і мінчан. Канадскія дзяўчаты нібыта скардзіліся і на ежу, якой іх кармілі ў рэстаране, і на гасцініцу, у якой немагчыма жыць чалавеку.

І вось выступае госць з Канады Аляксандр Ткач, а яму нагадваюць сказаць пра гасцініцу.

— Так, я скажу пра гасцініцу. У нас у Канадзе гасцініцы ёсць розныя — і горшыя, і лепшыя. Хто мае долары, вядома, імкнецца лепшую збудоваць, сучасную, каб было чым прывабіць людзей. Але тое, што мы ўбачылі ў вас... Слухайце, ваша гасцініца — гэта ж слоў няма, каб сказаць!.. Цудоўная. І пакой, і рэстаран, і холы. Адным словам, усё зроблена на вышэйшым узроўні. Куды лепш, чым у Канадзе.

Мінчанам прыемна было гэта слухаць. Не толькі таму, што пахвала сама па сабе прыемная, а таму што пацвярджаецца старая прымаўка: у хлусні кароткія ногі. У групе многа суайчыннікаў з Ванкувера, Вернуцца яны дамоў і раскажудь і нашым беларусам, і іншым людзям, як хлусіць містэр Уотэрс і падобныя да яго зласліўцы. А такіх хапае ў Канадзе. Аб гэтым раскажудь самі землякі.

— Аднойчы прыносіць сын білеты ў кіно і гаворыць: «Хадзем, бацька, карціну пра Савецкі Саюз глядзець. Дакументальны фільм. Нейкія канадцы былі ў Расіі і вось наздымалі». Яно і праўда, што наздымалі. Паказваюць старую жанчыну ў купальніку і гавораць, што больш у яе няма чым цела прыкрыць. Маўляў, так бедна жывуць у Расіі. А то яшчэ паказваюць, як чалавек залез у бочку і мыецца. А голас тлумачыць: у Савецкім Саюзе лазняў няма...

— Дык па такое не трэба ездзіць у Савецкі Саюз, — перабівае хтосьці, — хай бы

заглянулі на аддаленую ферму ў Канадзе. Такого колькі хочаш убачыць.

— Можна яны ў Канадзе і здымалі, а выдавалі ўсё за савецкае. Адным словам, — шкада мне было двух долараў за такое кіно.

Так крок за крокам расейваўся туман хлусні, якую густа сеюць буржуазныя прапагандысты і ідэолагі накітавалі уотэрасаў.

Пётр Пунька ўсё прыглядаўся да розных шылдаў, надпісаў. Дзе б ні былі, куды б ні ехалі, ён абавязкова зверне ўвагу на шылды і прачытае. Потым Пётр прызнаўся:

— Бачу, што ў вас усё па-беларуску і па-руску напісана, там назвы розных устаноў, аб'явы. Нават па-беларуску часцей сустраення. От жа людзі ёсць! Гэта ў нас ёсць такія, што гавораць: «У Беларусі ды на Украіне не пачуеш слова беларускага ці украінскага. Усё толькі па-руску, Расія пануе». А тут, бачу, кожны народ сам пануе.

Большасць членаў турысцкай групы з Канады наведвалі Беларусь упершыню пасля таго, як вымушаны былі яе пакінуць. Яны марылі аб тым, як будуць хадзіць роднымі вуліцамі і сцэжкам, ім мільёны разоў снілася родная зямля. І вось яны тут. Сустрэліся з роднымі, па якіх сумавалі дзесяткі год, убачылі сваю Беларусь, адноўленую, прыгожую, моцную. Яны не маглі стрымаць радасці ў сэрцах і ўсуды паўтаралі:

— Мы ганарымся табой, любая Беларусь!

В. МАЦКЕВІЧ.

- НА ЗДЫМКАХ:**
 1. **Бялая партызанка А. ЗАХАРАВА** гутарыць з **А. СКОРЬІМ**.
 2. Суайчыннікі з Канады аглядаюць Мінск.
 3. Героям воінам і партызанам ад рускіх канадцаў.
 4. У Музеі Вялікай Айчыннай вайны.

ЛЁС ЧАЛАВЕКА—ЛЁС КРАІНЫ

Гэты здымак зроблены амаль сорок год назад. Я хачу раскажаць аб двух юнаках са старой фатаграфіі. Але перш, бадай, — аб тэці, які зрабіў гэты здымак.

Масквіч, палкоўнік у адстаўцы Сцяпан Клімовіч, перабіраючы старыя фатаграфіі, знайшоў здымак, датаваны 1930-м годам. «Дарагі Сцяпа, — напісаў Клімовіч у Мінск Сцяпану Куцанаву. — Пасылаю табе на памяць фатаграфію, дзе ты ўбачыш і сябе, і Еміна, і Мядзведзева, і Бубнова, і Шульмана. Памятаеш той студзеньскі дзень у Лельчыцах, куды на раённую камсамольскую канферэнцыю з'ехаліся мы, культурмейцы?»

Ці помніць ён? Такое не забудзецца!

Канферэнцыя ў Лельчыцах праводзілася пад дэвізам: «У краіне непісьменнай, некультурнай сацыялізм не пабудуеш». З прамовамі выступалі гарачыя і няўрымслівыя барацьбіты з непісьменнасцю сярод дарослага насельніцтва камсамольскіх культурмейцы. А трэба заўважыць, што непісьменнасць у тых месцах была тады ледзь не ўсеагульнай. Зразумела, у ліку культурмейцаў знаходзіліся і ўсе члены бюро райкома на чале з яго сакратаром Еміным (ён на здымку ў цэнтры, за сваім сакратарскім сталом). Культармеец — гэта пісьменны малады чалавек, якога камсамол упаўнаважыў вучыць грамаце людзей, іншы раз на многа год старэйшых за яго. Вёскі і хутары разбіваліся на ўчасткі па дзесяць двароў у кожным. Адгэтуль і назва — дзесяцідворкі. З дня ў дзень хадзіў энтузіяст-культурмеец на сваю дзесяцідворку і вучыў людзей чытаць, пісаць.

Так, бывала, хадзіў і Сцяпан Клімовіч. Сялянскі сын, які стаў пры Савецкай уладзе настаўнікам, ён выкладаў фізіку ў Лельчыцкай школе сялянскага моладзі.

Клімовіч быў адзіным фатаграфам на ўвесь Лельчыцкі раён. У рэдакцыі яго папрасілі зрабіць для газеты некалькі здымкаў з камсамольскай канферэнцыі. Так у ліку іншых быў зроблены і гэты здымак: бюро Лельчыцкага райкома ЛКСМБ, год 1930.

Сцяпан Клімовіч працаваў, вучыў іншых і вучыўся сам. Скончыў Рэчыцкі педтэхнікум і вярнуўся ў сваю школу ў Лельчыцы. Праз некаторы час па камсамольскай пуцёўцы паехаў у Мінск, на вучобу ў ваенную школу. І з гэтага часу ўсё жыццё прысвяціў службі ў Савецкай Арміі. Многімі баявымі ўзнагародамі адзначаны яго шлях на франтах Вялікай Айчыннай вайны.

«Дзякуй, дружа, — адказаў Клімовічу Куцанаў. — Фатаграфія, якую ты мне прыслаў дарагі падарунак».

Сцяпан Куцанаў на фатаграфіі ў цэнтры другога радку. Расказ аб ім я пачну з вайны.

Чэрвень 1941 года. Фашы-

сцыя полчышчы рвуцца да Масквы. Камандзір узвода разведкі Сцяпан Куцанаў зноў і зноў адпраўляецца ў тыл гітлераўцаў, бярэ там «языка», дастаўляе праз лінію фронту каштоўныя звесткі, дакументы. У час аднаго з такіх рэйдаў С. Куцанаў быў цяжка паранены.

Ён ніколі не забудзе шпіталь у Свядлоўску і канцэрт, які там адбыўся. Перад раненымі воінамі выступаў ансамбль беларускай песні пад кіраўніцтвам кампазітара Н. Сакалоўскага. Раптам паплыла праз залу, з рук у рукі, запіска. Сакалоўскі прачытаў яе і, расчулены, папрасіў аўтара адгукнуцца. Слухачы расступіліся, і кампазітар убачыў наслікі, а на іх — раненага ў лубках і бінтах. «Лейтэнант Куцанаў, — сказаў хтосьці ў наступішай цішыні, — беларус». Сакалоўскі падыйшоў да яго, нахіліўся, беражліва абняў і тройчы пацалаваў. Потым вярнуўся да спевакоў, узмахнуў палачкай, і загучалі беларускія песні. Ансамбль выконваў іх адну за другой па выбару Куцанава.

На мыліцах прыйшоў Сцяпан Емяльянавіч пасля шпітальна на Уралмашзавод, стаў памочнікам дырэктара па справах моладзі. Была ў той час такая пасада: падлеткі, рэбяты школьнага ўзросту хлынулі ў гады вайны на заводы, фабрыкі, ля станкоў і машын замянілі бацькоў і старэйшых братоў, якія адправіліся на фронт. Куцанаў падабраў сабе ў памочнікі такіх жа, як сам, воінаў, якія толькі што выпісаліся са шпітальняў. Ім даручыў інтэрнаты і месцы адпачынку, сам жа суткамі не пакідаў цэхаў.

Вельмі спатрэбіўся яму цяпер даваенны вопыт. Сын цягасніка з вёскі Будзішка, што на Гомельшчыне, ён скончыў Мазырскі педтэхнікум і стаў настаўнікам. У хуткім часе яго вылучылі дырэктарам школы сялянскага моладзі ў вёсцы Мілашэвічы Лельчыцкага раёна, а яшчэ праз некалькі год ён атрымаў новае адказнае прызначэнне. Яго пераводзяць у Мінскую вобласць, у Інстытут сацыяльна-перавыхавання малалетніх злачынцаў. Так у тых часы называлася працоўная выхавальная калонія для падлеткаў.

Выратаванню дзіцячых душ ад шкоднага ўплыву злачынных элементаў прысвяціў ён сябе і пасля таго, як вярнуўся ў вызваленую ад фашысцкіх акупантаў Беларусь. Цяпер С. Куцанаў — начальнік аддзела дзіцячых калоній Міністэрства ўнутраных спраў БССР. Былыя правапарушальнікі — частыя госці Куцанава і яго сям'і. Прыходзяць да яго са сваімі жонкамі, нявестамі, дзецьмі.

У Мілашэвіцкай школе сялянскага моладзі, калі там дырэктарстваваў Куцанаў, на пасаду загадчыка навучальнай часткі прыбыў малады настаўнік Іосіф Шульман. На фатаграфіі ён крайні злева. Мужчыны ў сям'і Шуль-

манаў — бацька і два браты — былі вясковымі шаўцамі. Нялёгка даставаўся ім кавалак хлеба. Кастрычніцкая рэвалюцыя, Савецкая ўлада крута змянілі лёс сям'і. Іосіф закончыў школу, а затым — педагагічны тэхнікум у Магілёве. Яму яшчэ не было васьмнаццаці год, калі яго накіравалі настаўнікам у далёкую палескую вёску Стары фальварак.

Старанне, любоў да сваёй справы і вялікія здольнасці маладога настаўніка былі заўважаны: Шульман атрымаў спецыяльнае прызначэнне ў Мілашэвічы, у буйную школу. Сцяпан Куцанаў успамінае, што Шульман быў не толькі добрым настаўнікам, ён яшчэ пісаў вершы і п'есы, сам ставіў іх у вясковым самадзейным драматычным гуртку.

Праз два гады Іосіф Шульман па камсамольскай пуцёўцы накіроўваецца ў Маскву, на вучобу ў Дзяржаўны інстытут кінематаграфіі. Яго прымаюць на рэжысёрскі факультэт. Ён становіцца вучнем вядомага С. Эйзенштэйна.

Пасля Інстытута Шульман вяртаецца ў Беларусь поўны творчых планаў. Але ажыццявіцца ім тады не было суджана. У хуткім часе яго прызываюць у рады Чырвонай Арміі. Ён паступае ў школу лётчыкаў, а як толькі скончыў яе, пачалася вайна. Іосіф стаў штурманам цяжкай бамбардзіровачнай авіяцыі.

— Аднойчы непадалёку ад Масквы, — успамінае ён, — наш самалёт быў збіты «юнкерсамі». Я быў паранены, перанёс складаную хірургічную аперацыю. Урачы вынеслі суровы прыгавор: лятаць больш нельга.

Але Шульман дабіўся права лятаць і да канца вайны зрабіў яшчэ 82 баявыя вылеты.

Дадому, у Мінск, Іосіф Шульман вярнуўся ў 1946 годзе. Нарэшце ён зноў змог займацца сваёй любімай справай — ставіць кінафільмы! Спачатку гэта былі дакументальныя стужкі. Потым мастацкія — «Шчасце трэба берачы», «Строгая жанчына», «Чалавек не здаецца», «Крыніцы».

Загляніце на студыю «Беларусьфільм» у часы здымак. Там вы сустрэнеце энергічнага, з сівізнай на скронях, смуглявага чалавека. Абапіраючыся на палачку і злёгка кульгаючы (вынікі франтавога ранення), ён хутка ходзіць па ярка асветленай пляцоўцы. Гэта — Іосіф Шульман, сын сельскага шаўца з Гомельшчыны. Ён стварае новы фільм аб сваім сучасніку.

Глянем яшчэ раз на старыя фотаздымак. Глянем на вытокі жыццёвага шляху сялянскіх юнакоў. Падумаем аб тым, якой была наша краіна ў тую пару і які цяжкі і складаны шлях прайшла яна за надзвычай кароткі гістарычны адрэзак часу.

Гэты шлях — у лёсе кожнага савецкага чалавека.

А. ЭВЕНТАУ.

ПІШУЦЬ ЗЕМЛЯКІ

Атрымаў я чарговы нумар «Голасу Радзімы», пачаў праглядаць і бачу — на чацвёртай старонцы фота і подпіс унізе: «Прэзідыум пасяджэння. Выступнае архіепіскапа Мінскай і Беларускай праваслаўнай царквы Антоній». Вядома, хутка ўзяўся за чытанне даволі доўгага артыкула і з вялікім задавальненнем прачытаў.

Мяне вельмі цікавіла, што скажа архіепіскап Антоній на пленуме Беларускага таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом. І вось чытаю: «Несці за мяжу праўду аб Савецкай Радзіме — гэта наш агульны патрыятычны абавязак. У мінулы турысцкі сезон Мінскі кафедральны сабор наведала некалькі соцень турыстаў. Яны задалі шмат пытанняў, на якія свяшчэннаслужыцелі заўсёды стараліся даць поўныя і змястоўныя адказы. У апошнія гады мне многа давалася падарожнічаць. Я пабываў на Кіпры, у Швецыі, Англіі, двойчы ў Егіпце, нядаўна вярнуўся з Індыі...» Далей архіепіскап Антоній гаворыць аб сваіх уражаннях і сустрэчах з беларусамі за мяжой.

Восенню 1967 года я наведваў архіепіскапа Антонія ў Мінску. Вельмі прыемнае ўражанне зрабіў на мяне гэты выдатна адукаваны чалавек з ясным розумам і шырокімі грамадскімі поглядамі.

Дастойны архіепіскап Антоній бывае за мяжой. Там раскажа праўду, развейвае туман і хмары хлусні, кліча людзей да любові і міру, да ўзаемаразумення і супрацоўніцтва дзеля добра ўсіх і кожнага.

І. ТАРАСЕВІЧ,
святшчэннік.

ЗША.

ФЕСТИВАЛЬ РУСКАЙ ПЕСНІ ў КАНАДЗЕ

Асацыяцыя канадцаў рускага паходжання 6—7 ліпеня гэтага года праводзіць фестываль рускай песні, які абудзецца ў Верыгіна-Камскаку. Такі фестываль у Канадзе праводзіцца ўпершыню.

«Рускі фестываль, — гаворыцца ў пісьме Выканаўчага камітэта па падрыхтоўцы і правядзенню фестываля, — будзе садзейнічаць умацаванню грамадскай і культурна-асветніцкай дзейнасці рускіх прагрэсіўных арганізацый, паслужыць згуртаванню рускіх людзей, якія жывуць у Канадзе».

Дэвіз фестываля — «Мір і дружба паміж народамі».

Пасля ўрачыстага адкрыцця фестываля ў клубе, рускіх народных дамаў усіх таварыстваў і арганізацый суайчыннікаў адбудзецца выступленне харавых, танцавальных калектываў, рэпертуар якіх складаецца з рускіх, беларускіх, украінскіх народных песень і танцаў.

З вялікай праграмай старадаўніх рускіх песень і песень савецкіх кампазітараў выступіць пад кіраўніцтвам А. Шворак вядомы хор горада Таронта, які існуе ўжо 38 год.

У вялікай канцэртнай праграме фестываля будзе прымаць удзел аркестр рускіх музычных інструментаў пад кіраўніцтвам Е. Дальняга, вялікі зводны рускі хор гарадоў Ванкувера, Вінніпэга, Віндзара, украінскі хор імя Шайчэнка, жаночы хор ФРК горада Віндзара пад кіраўніцтвам Л. Святошчык, спевакі і артысты з розных раёнаў Канады.

Па запрашэнню Выканаўчага камітэта на фестываль выступіць артысты з Савецкага Саюза. У заключэнне адбудзецца парад усіх удзельнікаў фестываля.

С. КУЗЬМІЧЭНКА.

У ЗМАГАННІ ЗА РАДЗІМУ

Раман-хроніка «Вецер веку» Ільі Гурскага, выдадзены ў пачатку 1969 года, складаецца з трох кніг: «Мір хадзіма», «Улада Саветам», «Народжаныя бурай». Звязаны адной сюжэтнай лініяй, яны робяць нас сведкамі гістарычных падзей, якія адбываюцца ў Петраградзе, Беларусі і на Заходнім фронце ў перыяд буржуазна-дэмакратычнай і сацыялістычнай рэвалюцыі.

Фон рамана — гэта арэна, на якой у бязлітаснай барацьбе сутыкаюцца сацыяльна супрацьлеглыя сілы. З аднаго боку — правадзэр рэвалюцыі Ул. І. Ленін, яго саратнікі і вучні, партыйныя работнікі, чырвонагвардзейцы, партызаны, камандзіры і воіны Чырвонай Арміі. З другога — Керанскі, царскія генералы і афіцэры, меншавікі, эсэры, бундаўцы, беларускія нацыяналісты і, нарэшце, мілітарысцкія сілы кайзераўскай Германіі на чале з галоўнакамандуючым Леапольдам Баварскім.

І. Гурскі акцэнтуюе ўвагу чытача на своеасабліваці і складанасці абстаноўкі, у якой дзейнічалі беларускія Беларусі напярэдадні і ў перыяд буржуазна-дэмакратычнай рэвалюцыі. Ваенна-паліцэйскі тэрор, мабілізацыя ў армію, часовая страта сувязі з партыйнымі камітэтамі прамысловых цэнтраў — усё гэта прывяло да таго, што некаторыя партыйныя арганізацыі Беларусі аслабілі сваю дзейнасць. Пасля прыбыцця ў Мінск у пачатку 1916 года М. Фрунзе, А. Мяснікова, а затым В. Кнорына работа беларускіх арганізацый, іх сувязь з масамі значна палепшылася.

Абвастранне класавых супрацьпастаў выклікала ідэйнае размежаванне беларускай інтэлігенцыі на два непрамырымныя лагера: дэмакратычны і буржуазна-нацыяналістычны. Матэрыялы, прыведзеныя І. Гурскім, выкрываюць здрадніцкую дзейнасць беларускіх і украінскіх нацыяналістаў, якія сталі

агентамі кайзераўскай Германіі.

Цэнтральная ідэя твора — шлях народных мас к большавізму — увасоблена ў мастацкі праўдзівых вобразах. На прыкладах герояў рамана прасочваецца ідэйная эвалюцыя народа, якая адбывалася пад уздзеяннем большавіцкай партыі і рэвалюцыйнай барацьбы.

Рэльефна выпісан у рамана вобраз Сяргея Галавіна, які пад уплывам большавіка Краеўскага становіцца свядомым, вопытным падпольшчыкам. Удзел у рэвалюцыйных выдзігах і яго інтэлектуальны рост. Працуючы карэспандэнтам «Правды», Галавін ажыццяўляе сувязь абласнога камітэта партыі з мясцовымі партыйнымі арганізацыямі і партызанскімі атрадамі. І ўсюды, дзе яму даводзілася быць: у салдат Заходняга фронту, у глухих вёсках Палесся, у вярхоўнай стаўцы ў Магілёве, у рэвалюцыйным Петраградзе, на зборнішчах варажых партый — ён заставаўся большавіком-ленінцам, які паспяхова выконваў самыя адказныя даручэнні партыі. Вобраз Галавіна займае важнае месца і нясе вялікую нагрукку ў развіцці галоўнай думкі твора.

Усвядомілі сутнасць класавай барацьбы, выраслі ў непахісных барацьбітоў і іншыя героі рамана — пецярбургскія рабочыя Краеўскі, Галуза, урач Лось, камандзір чырвонагвардзейскага атрада Каўтун, партыйны работнік Білібін, агітатар Скірда і многія іншыя. Гэта людзі, якія гатовы аддаць жыццё за народнае шчасце.

Яркім, запамінальным з'яўляецца вобраз Касача — беднага селяніна. Ён разумее, што Часовы ўрад, меншавікі, эсэры і нацыяналісты не могуць даць сялянам зямлю і свабоду, і таму ў сваёй вёсцы арганізуе раздзел зямлі. У ходзе барацьбы ён становіцца свядомым, ідэйна перакананым, мужным камандзірам партызанскага атрада. На прыкладзе Касача і многіх іншых І. Гурскі пра-

сочвае той цяжкі і складаны шлях, які прайшоў беларускі народ у гады грозных выпрабаванняў.

Праўдзіва і ўсебакова малюе Гурскі твар ворага. Найбольш удала пададзены верныя служкі кайзера Вільгельма: галоўнакамандуючы Усходнім фронтам жорсткі і каварны салдафон прынц Леапольд; начальнік штаба фронту Гофман — ініцыятар рабаўніцтва і разбою; акупацыйны губернатар фон Пільц — дуэты і нікчэмны службіст.

У творы раскрыта антынародная дзейнасць здраднікаў і праідзісветаў розных масцей — беларускіх нацыяналістаў, меншавікоў, эсэраў, бундаўцаў. Вось выклікаючыя агіды гавары «Беларускай рады» памешчыкі Скірмунт, Астроўскі, ксёндз Гадлеўскі, палкоўнік Езавітаў. З імі дзейнічалі заадно меншавік Шумскі, эсэр Русановіч, бундавец Вайніштэйн. Выкрываючы гэтых нікчэмных людзей, якія спрабавалі адарваць Беларусь ад Расіі, задушць рэвалюцыю, пісьменнік паказвае іх гістарычную асуджанасць.

Раман вызначаецца шматпланавасцю і ўсебаковым ахопам падзей, праўдзівым і шырокім паказам гераічных характараў людзей, выразнасцю і даступнасцю формы.

Раман «Вецер веку» не пазбаўлены і недахопаў. Перш за ўсё варта адзначыць, што ён перанасычан фактычным матэрыялам, які не заўсёды дае ўяўленне аб глыбіні і шырыні рэвалюцыйнай барацьбы. Не заўсёды аўтару ўдаецца прасачыць складаны гістарычны працэс фарміравання характараў сваіх герояў, раскрыць псіхалогію іх учынкаў.

Тым не менш, нягледзячы на асобныя недахопы, раман І. Гурскага «Вецер веку» напісаны таленавіта, цікава. Аўтар здолеў на мастацку асэнсаваць важныя падзеі ў жыцці беларускага народа, стварыць яркія вобразы кіраўнікоў і ўдзельнікаў рэвалюцыі.

І. ЖЫДОВІЧ.

ЧЭШСКАЯ П'ЕСА НА БЕЛАРУСКАЙ СЦЭНЕ

Нядаўна Брэсцкі драматычны тэатр імя Ленінскага камсамола Беларусі паставіў спектакль па адной з самых папулярных п'ес класіка чэшскай драматургіі Позэфа Казтана Тыла «Дудар са Страніца».

Рамантычная народная легенда, пабудаваная на фальклорных матывах, прыцягнула ўвагу рэжысёра-пастаноўшчыка заслужанага артыста БССР С. Яўдошанкі тэмай любові да Радзімы, вернасці і адданасці ёй, без чаго няма ў чалавека шчасця, няма сэнсу творчасці. Галоўны герой спектакля малодшы дудар Шванда, музыкай якога захапляюцца ўсе аднавяскоўцы, выбіраецца ў пошуках шчасця ў далёкія чужыя краі — ён хоча сваім талентам зарабіць паболей грошай, каб мець права жаніцца на каханай Доратцы.

Але муза Шванды, адарваная ад роднай зямлі, ужо не мае той прывабнасці і той

глыбіні пачуццяў, як раней, і талент дудар гасне. Артыст І. Мацкевіч, які выконвае ролю Шванды, добра паказаў падзенне мастака, што забыў Радзіму і размяняў патрыятызм на грошы. Дудар са Страніца вырастоўвае толькі бязмежнае каханне Дораткі (арт. Т. Чарноцкая), простае вясковай дзяўчыны, якая нідзе, нават у самых далёкіх падарожжах за любімым, не губляе вернасці Айчыне, свайму народу, свайму каханню. Ды яшчэ Шванду ратуе самаахвярная любоў маці Расавы (засл. арт. БССР Н. Ганчарэнка) — яна дарагой для сябе цаной вяртае яму талент і ўпэўненасць у сабе.

А касмапалітычны прыстасаванец, бессумленны і цынчны дармаед з гучным прыдуманым імем Панталеон Воцылка (арт. В. Лісоўскі), які хацеў было схіліць на свой бок дудар Шванду, церпіць поўнае паражэнне.

Яркі спектакль стаў удачай тэатра і карыстаецца заслужаным поспехам сярод глядачоў не толькі Брэста, але і братняй Украіны, куды калектыў тэатра выехаў на гастролі.

А. МАЖЭЙКА.

НА ЗДЫМКАХ: сцэны са спектакля. Фота М. ПАПОВА.

Генадзь БУРАЎКІН

І казка новая,
і биль...
Здаецца, ўчора
я імчаўся,
Каб паглядзець аўтамабіль...

Юрка ГОЛУБ

Грукоцуюць дрогкія калёсы,
І ўслед за спуджаным
канём—
Чарнавалосы і бялёсы—
Імчаць падлеткі сугрунём.

Мільгаюць збітыя калені,
Трымцаць кашулі
на плячах.
І першароднае здзіўленне
Аж скача ў радасных
вачах.

Ім дзівам казачным
здалося,
Што па асфальце
гарадскім

Грымязь падковы і калёсы,
Не выдуманая нікім,

Што конь
жывы—
глядзіце самі—
Перад арудаўскім пастом
Б'е капытом,

стрыжэ вушамі,
Махае стрыжаным хвостом...

Вось так прыходзяць з новым
часам

Вось так хадзілі дзівакі—
Зямелька дні лячыла,
Зязюлька дні лічыла,
Лічыла медзякі...

А вераб'інай ноччу
Да берага зары
Хацелася аднойчы
Прыгнаць чаўнок стары.

І радасць не спяшала
Кідаць вясло ракі
І з вечнае рукі
Вясла не выпускала.

А потым дзівакі
Так дзіўна сумавалі,
Калі наноў дзянькі
Зіме уток снавалі.

Глухія вечары,
Завейныя парогі.
У ходзікаў старых
Зязюльчыны трывогі.

Ленінская тэматыка стала асноўнай у творчасці заслужанага дзеяча мастацтваў БССР мастака Анатоля Шыбнёва. Нядаўна беларускі жывапісец завяршыў работу над кампазіцыйным партрэтам дзевяностыгадовага рыбака з Браслаўшчыны С. Ваяводы, які з групай беларускіх сялян хадзіў да Ул. І. Леніна і сустракаўся з вялікім правадзіром. НА ЗДЫМКУ: заслужаны дзеяч мастацтваў БССР А. ШЫБНЁў ў партрэта браслаўскага рыбака.

Фота І. ЗМІТРОВІЧА.

Pages from Lenin's Life

For the beginning see issues Nos 10, 11, 15—18, 22, 23

The Party and the whole country were deeply alarmed. Day and night inquiries came from all over the country about the state of his health. The people were overjoyed when Lenin began to improve, and they sent him thousands of messages of greetings. In September 1918 Pravda wrote: «Lenin is fighting to recover. He is sure to recover! That is what the proletariat wants, that is its will, that is its command to fate!» Hardly having recovered from his wounds, Lenin resumed his leadership of the Party and the country.

In the winter of 1918—1919 fighting broke out with renewed force on the fronts. The imperialists of the USA, Britain, France and Japan threw in large fresh forces against Soviet Russia, their troops landed in the north and in the south, in Transcaucasia, Central Asia and in the Far East. More than a million soldiers, armed to the teeth, surrounded the Soviet Republic on every side. The imperialists were helping the White Guard generals.

The people, led by the Party, intensified their resistance to the

enemies of the October Revolution. Thousands of Communists, Komsomol members, workers, and members of trade unions, went to the front in response to the Communist Party's call.

Lenin made no secret of the hardships and always told the working people the truth. That is what he taught the Party to do. The Communists went to the factories, plants, mines, workers' settlements and villages to tell the workers, peasants, soldiers and sailors about the difficulties of the situation, urging them to strengthen and defend Soviet power. Communists were always on the most dangerous battle sectors and set a personal example which inspired the men to fight staunchly. The Party was brought closer to the people by its unflinching will, the steadfast calm it displayed in those harsh and troublous days, and its undying faith in victory. To ensure victory in the war, Lenin used to say, it was essential to have a strong, organized rear. The best army in the world will be routed unless it has the people's support. The army must be armed, fed and clothed. All that comes from the rear. The workers and all working

АПЕРАЦЫЯ «БАГРАЦІЁН»

Г. ЖУКАУ,
Маршал Савецкага Саюза

ЧВЕРЦЬ стагоддзя адзяляе нас ад тых суровых і хвалюючых дзён, калі беларуская зямля была вызвалена ад нямецка-фашысцкіх акупантаў.

На працягу трох гадоў беларускі народ знаходзіўся пад прыгнётам ненавіснага ворага. Фашысты разрабавалі і знішчылі ўсё, чым быў багаты і горды беларускі народ. Яны спалілі і спустошылі ўсе гарады рэспублікі, яе сёлы, вёскі, вывезлі ў Германію велізарныя матэрыяльныя каштоўнасці, знішчылі больш як чвэрць насельніцтва.

Але Беларусь не схіліла галавы перад ворагам, народ не апусціў рукі ў барацьбе з не апусціўшы варожым тылам, беларуская зямля стала плякам для фашысцкіх захопнікаў. Велізарная армія партызан і падпольшчыкаў дзейнічала тут. У глыбокім ва-рожным тыле існавалі вялікія партызанскія зоны, якія ахоплівалі цэлыя раёны, куды акупанты баяліся паказацца. У гэтых раёнах насельніцтва жыло па законах Савецкай улады.

Тут дзейнічалі абласныя, раённыя і гарадскія камітэты Кануністычнай партыі, раённыя і сельскія Саветы дэпутатаў працоўных, якія па-ранейшаму ажыццяўлялі свае функцыі. Насельніцтва сабатавала мэрпрыемствы акупантаў, адхіляла «новы парадак», які яны марна спрабавалі насадзіць.

Застануцца навекі ў памяці народнай імёны праслаўленых партызанскіх кіраўнікоў Васіля Казлова, Кірылы Арлоўскага, Канстанціна Заслонава, Ціхана Бумажкова, Міхаіла Сільніцкага, Міная Шмырова, партызанскіх Веры Харужай, Надзеі Траян, Зінаіды Партновай і многіх іншых патрыётаў, якія праявілі цуды храбрасці і стойкасці ў барацьбе з нямецка-фашысцкімі захопнікамі.

НАДЫШОУ 1944 год Чырвоная Армія ўжо разграміла нямецкія войскі на Украіне, адкінуўшы іх далёка на захад. Беларускія партызаны рыхтаваліся да рашаючых аперацый.

Да лета 1944 года ў Беларусі дзейнічала 374 тысячы добра ўзброеных партызан, аб'яднаных у буйныя атрады, часці і злучэнні. Агульнае кіраўніцтва партызанскай барацьбы ажыц-

цяўлялі падпольныя арганізацыі Камуністычнай партыі рэспублікі пад кіраўніцтвам Цэнтральнага Камітэта на чале з першым сакратаром П. К. Панамарэнкам. Ён жа адначасова з'яўляўся і начальнікам Цэнтральнага штаба партызанскага руху Савецкага Саюза. Усё часцей з партызанскіх злучэнняў і атрадаў у штабы наступаючых часцей Савецкай Арміі паступалі разведданысенні. Гэта былі каштоўныя звесткі аб праціўніку. Яны давалі магчымасць войскам больш дакладна арыентавацца і наносіць адчувальныя ўдары па ворагу.

За некалькі дзён да пачатку дзеянняў Чырвонай Арміі па вызваленню Беларусі партызанскія атрады пад кіраўніцтвам партыйных органаў рэспублікі правялі рад буйных аперацый па разбурэнню чыгуначных і шасэйных магістралей і мастоў, што паралізавала варожы тыл у самы адказны момант.

У красавіку 1944 года на нарадзе ў Стаўцы Вярхоўнага Галоўнакамандавання было прынята прыняццё рашэнне аб плане аперацый на летні перыяд. І асабліва ўвага была ўдзелена распрацоўцы Беларускай стратэгічнай аперацыі.

З якімі вынікамі мы падыходзілі да летняй кампаніі 1944 года?

Змагаючыся адзін на адзін з галоўнымі сіламі фашысцкай Германіі і яе сатэлітаў, зімой 1944 года Чырвоная Армія нанесла нямецка-фашысцкім войскам цяжкае паражэнне. Былі поўнасцю знішчаны 30 дывізіяў і 6 брыгад, 142 дывізіі і 1 брыгада страцілі ад палавіны да дзвюх трэцей баявога саставу. Для падтрымкі сваіх фронтаў камандаванню праціўніка прыйшлося перакінуць на савецка-германскі фронт 40 дывізіяў і 4 брыгады з Германіі і іншых краін Заходняй Еўропы. К гэтым часу Чырвоная Армія вызваліла велізарную тэрыторыю амаль у 330 тысяч квадратных кіламетраў.

Аднак нямецка-фашысцкая армія ўсё яшчэ з'яўлялася вялікай сілай.

У ліпені 1944 года германская прамысловасць дасягнула вышэйшай кропкі развіцця

за гады вайны. За першае паўгоддзе заводы выпусцілі больш як 17 тысяч самалётаў, каля 9 тысяч цяжкіх і сярэдніх танкаў.

Не шкадуючы і без таго ўжо знішчаныя рэсурсы сваёй краіны і народа, спрабуючы пазбегнуць немінучага паражэння, гітлераўскае кіраўніцтва праводзіла мабілізацыю за мабілізацыяй. У саставе арміі фашысцкай Германіі налічвалася 324 дывізіі і 5 брыгад. Па-ранейшаму асноўная частка найбольш баяздольных злучэнняў знаходзілася на савецка-германскім фронце.

Нам процістаяла 179 нямецкіх дывізіяў і 5 брыгад, а таксама 49 дывізіяў і 18 брыгад сатэлітаў. У гэтых войсках было 4 мільёны чалавек, яны мелі 49 тысяч гармат і мінамётаў, 5 250 танкаў і штурмавых гармат, каля 2 800 баявых самалётаў.

У радах дзеючай Чырвонай Арміі было каля 6,4 мільёна салдат і афіцэраў, франты мелі 92,5 тысячы гармат і мінамётаў, 7,7 тысячы танкаў, каля 13,4 тысячы самалётаў.

У КАНЦЫ красавіка 1944 года Вярхоўнае Галоўнакамандаванне прыняло канчатковае рашэнне аб прывядзенні летняй кампаніі, у тым ліку і Беларускай аперацыі. А. І. Антанаву было загадана арганізаваць распрацоўку планаў франтавых аперацый і пачаць сканцэнтраванне войск і матэрыяльных сродкаў фронтаў.

Сілы размяркоўваліся так: 1-му Прыбалтыйскаму фронту прывадаўся 1-ы танкавы корпус, 3-му Беларускаму—11-я гвардзейская армія і 2-гі гвардзейскі танкавы корпус. На правым крыле 1-га Беларускага фронту сканцэнтраваліся 28-я армія, 9-ы і 1-ы гвардзейскія танкавыя карпусы, 1-ы механізаваны і 4-ы гвардзейскі кавалерыйскі карпусы; 5-я гвардзейская танкавая армія (рэзерв Стаўкі) сканцэнтравалася ў паласе 3-га Беларускага фронту.

Да сярэдзіны мая ў Генштабе заканчвалася распрацоўка праектаў усёй дакументацыі да плана аперацыі «Баграціён» (кодавая назва Беларускай

операцыі) і яе матэрыяльна-тэхнічнага забеспячэння.

20 мая па выкліку Вярхоўнага Галоўнакамандуючага ў Стаўку прыбылі А. М. Васілеўскі, А. І. Антонаў і аўтар гэтых радкоў, каб канчаткова ўдакладніць рашэнне Вярхоўнага Галоўнакамандавання па плане летняй кампаніі. Прадугледжвалася разгарнуць наступленне спачатку ў раёнах Карэльскага перашаскага фронту і Чырванасцяжнага Балтыйскага флоту, а затым — у другой палавіне чэрвеня — у Беларусі.

Пасля таго, як быў разгледжаны ў Стаўцы план «Баграціён», Вярхоўны загадаў выклікаць камандуючых франтамі І. Х. Баграмяна, І. Д. Чарняхоўскага і К. К. Ракасоўскага, каб выслушаць іх меркаванні і даць канчатковыя ўказанні аб распрацоўцы планаў фронтаў.

22 мая Вярхоўны Галоўнакамандуючы ў маёй прысутнасці прыняў А. М. Васілеўскага, А. І. Антонава, К. К. Ракасоўскага, а 23 мая—І. Х. Баграмяна і 24 мая—І. Д. Чарняхоўскага.

А. М. Васілеўскаму было загадана ўзяць на сябе каардынацыю дзеянняў войск 1-га Прыбалтыйскага і 3-га Беларускага фронтаў, мне—1-га і 2-га Беларускага фронтаў. У дапамогу мне Стаўка паслала на 2-гі Беларускі фронт начальніка аперацыйнага ўпраўлення Генштаба генерала С. М. Штэменку з групай афіцэраў.

4 чэрвеня А. М. Васілеўскі выехаў у войскі, а я на суткі пазней, 5 чэрвеня ў 8-00 прыбыў на камандны пункт 1-га Беларускага фронту.

На аснове зацверджанага аперацыйна-стратэгічнага плана аперацыі «Баграціён» і заявак фронтаў Генштабам пры ўдзеле А. А. Новікава, Н. Н. Воранава, Н. Д. Якаўлева, А. В. Хрулёва, І. Т. Перасыпкіна, Я. Н. Федарэкі і іншых вядомых спецыялістаў і военачальнікаў быў распрацаваны план матэрыяльна-тэхнічнага забеспячэння войск, якія прымалі ўдзел у аперацыі. 31 мая Стаўкай была аддадзена дырэктыва франтам на правядзенне аперацыі. Для выканання яе і пачалася канкрэтная падрыхтоўка войск.

(Працяг будзе).

Гэта сустрэча адбылася ў Берліне ў прэдадзень сёлетняга Першамай. Дэлегацыя савецкіх журналістаў, вярнуўшыся ў сталіцу ГДР пасля паездкі па рэспубліцы, спынілася ў атэлі «Іаганісхоф». Тут мы — рэдактар абласной газеты «Курская праўда» А. Папоў і аўтар гэтых радкоў — і сустрэліся з Вальдэмарам Эберляйнам, намеснікам загадчыка аддзела ЦК САПГ, якога абодва ведалі ўжо шмат гадоў.

На сваім «Вартбургу» ён правёз нас па вясёрым Берліне, паказаў будаўніцтва цэнтру горада, а затым, вярнуўшыся на вуліцу Ленін-алея, прывёз на будоўлю поблізу парку Фрыдрыхсхайн.

— Вось гэта плошча, — ён паказаў на прастору, акружаную катлаванамі і ўжо закладзенымі фундаментамі будоўляў, — нядаўна названа імем Леніна. Да 100-годдзя з дня нараджэння У. І. Леніна тут будзе ўведзены помнік Ільічу.

Едзем далей. Вось і вуліца Франкфуртэр-тор. Узнімаемся ў кватэру, уваходзім у гасцінню, і нам адразу кідаецца ў вочы цудоўная фатаграфія У. І. Леніна, якая вісіць у рамы на самым відным месцы. На фатаграфіі на нямецкай мове напісана:

«Дарагому таварышу Альберту».

Масква, 6 сакавіка 1919 г. Ул. Ульянаў (Ленін)».

— Гэта фатаграфія, — тлумачыць гаспадар дома, — была падарана У. І. Леніным майму бацьку.

Альберт — такі быў партыйны псеўданім Гуго Эберляйна, бацькі Вальдэмара Эберляйна.

— Гэта — арыгінал, — гаворыць В. Эберляйн, — які я захоўваю, як каштоўную рэліквію.

На развітанне Вальдэмар Эберляйн зрабіў нам прыемны падарунак — уручыў фотакопію гэтай радкай фатаграфіі У. І. Леніна, напісаўшы на адваротным баку: «Ад сына таго Альберта, якому Уладзімір Ільіч 50 гадоў назад падарыў гэты здымак. У знак дружбы і павагі».

Е. БАШМАЧНИКАУ.
Берлін — Масква.

people responded to their leader's call by heroic endeavour on the labour front. From the spring of 1919, workers throughout the country, taking the cue from the railwaymen of Moscow, worked overtime without pay to build up their own state. This voluntary work was called «communist subbotniks». In his article, *A Great Beginning*, Lenin said these subbotniks were of tremendous historical importance for the entire world, because they marked the actual beginning of the communist attitude to work. Communism, Lenin said, begins where the rank-and-file worker displays concern to increase productivity of labour, and to protect every poof of grain, coal, iron and other products belonging to society as a whole. Lenin himself took part in a subbotnik in the Kremlin on May 1st, 1920.

He urged the workers to do their utmost to increase productivity which, he emphasized, was ultimately the most important thing for the victory of the new social system.

The Soviet Republic had to defend itself against the invasion of 14 states. Everything had to be geared to the struggle for victory over the interventionists and domestic counter-revolutionaries. A wartime regime was introduced not only in the army and navy, but also in industry and transport. To supply the army and the workers, the Soviet Government had to take drastic measures in distributing the

scarce stocks of food in the country. A surplus-requisitioning system was introduced under which the peasants had to deliver to the state all their surplus grain to feed the army and the workers. Lenin said that Soviet power, being in the position of a besieged fortress, could not hold out without this system. Universal compulsory labour was introduced, and food was available only to those who worked. An economic policy known as War Communism, a temporary measure necessitated by the war and economic ruin, was adopted.

The Eighth Party Congress met at the height of the struggle against the foreign interventionists and the domestic counter-revolutionaries. It opened on March 18th, 1919, the anniversary of the Paris Commune. The ideas the Communards had fought for were implemented by the Russian proletariat. Awareness of this put heart into the delegates to the Congress, and gave them confidence that socialist revolution would triumph in other countries as well. At the Congress, Lenin gave reports on the work of the Central Committee, on the Party's Programme, and work in the countryside. He said that the Soviet state was following a consistent policy of peace, but that the bourgeois states were waging a fierce fight against it. This meant that the defensive potential of the Republic had to be strengthened.

The main part of the report on work in the countryside dealt

with the attitude to the middle peasants, who constituted the majority of the peasant population. Lenin believed that it was impossible to build socialism without a strong alliance with the middle peasants. On Lenin's report, the Congress adopted a resolution on a policy of close alliance with them.

The Party's policy of strengthening the alliance between the working class and the middle peasantry, with the poor peasantry as the main support in the fight against the kulaks, played a decisive part in the successful outcome of the Civil War, the rout of the imperialists and the White Guards, and the construction of socialism.

The Eighth Congress adopted a new Programme of the Party, which set out its tasks for the entire period of transition from capitalism to socialism. In his report on the Programme, Lenin stressed that it rested on a scientific foundation, took account of the realities of the situation and was a guide for the working class and the Party in building the new socialist society.

The delegates voted unanimously and with great enthusiasm for the Programme. It was the first Programme adopted by a Communist Party in power and was designed to transform society on socialist lines.

LENIN AND THE MASSES
Occupied as he was with the vast undertaking of building up Soviet power and defending the country, Lenin found time to

meet many delegations of workers and peasants and representatives of the fraternal Communist Parties. He always gave an attentive ear to his fellow-workers and rank-and-file Party members.

Lenin always showed concern for the welfare of people. This was evidenced in the care with which he drew up measures for the establishment of sanatoria for the working people, and for improving the work of schools and child welfare institutions. Lenin taught all Party and Government workers to show heartfelt solicitude for the working people, and the working people responded with a similar warm affection for Lenin himself, sending thousands of letters and messages of greetings to their great leader.

In his speeches at meetings and rallies, Lenin urged and taught the working people to build the new life. He addressed metal workers, miners, railwaymen and textile workers. He spoke in simple terms and always went to the heart of the matter. His speeches were filled with a passionate conviction and unshakable faith in the strength of the working people. A. A. Nishkin, a worker at the Baku oil fields, who had been received by Lenin together with a group of workers, later said:

«We had expected Vladimir Ilyich to speak of extraordinary language. But he said the most ordinary things and in the simplest language... It was easy to

see that Vladimir Ilyich lived our lives, that he knew all about us, had studied our possibilities, knew our weak spots and frankly pointed them out. He amazed us all by his remarkable simplicity, his extraordinary warmth, and after we had been with him for five minutes, we felt like old friends and were completely at our ease. There was no strain, everything was simple, natural and easy. It was this simplicity, this charm of manner that one appreciated in Vladimir Ilyich, the leader, teacher and friend of the working class». Small wonder, therefore, that the workers and peasants called him affectionately «our Ilyich».

Lenin had profound faith in the creative power of the masses. He insistently urged that rank-and-file workers and peasants be drawn into the work of the Party, the government and trade unions. He especially stressed the importance of drawing women into active work, saying that when millions of women took part in public life, the cause of socialist construction would be consolidated. He repeatedly addressed meetings and conferences of women from industry and the farms. He said that Soviet power had done more for women in a short period than all the bourgeois republics had done together in a hundred years, and urged women to take an active part in defending and building the socialist state.

(To be continued)

ДАРМОВЫ

ЖАВАЛАЖ

Маладыя настаўнікі Мікалай Рыгоравіч Піфадолаў і яго жонка Яніна Францаўна атрымалі прызначэнне ў вёску. Як толькі ўладкаваліся з кватэрай, Яніна Францаўна вырашыла завесці гаспадарку і перш-наперш прапанавала купіць парсюка. Мікалай Рыгоравіч слаба запярэчыў, але Яніна Францаўна паглядзела на яго зверху ўніз і прамовіла сваім магутным барытонам:

— Жыць у вёсцы і не мець падсобнай гаспадаркі — гэта абсурд. А якая гаспадарка можа існаваць без парсюка? Ты чалавек гарадскі і нічога ў гэтым не разумееш, а я вырасла ў вёсцы і ведаю, што значыць свіння ў гаспадарцы.

Яе падтрымаў і сусед Яша Глінскі, што працаваў у калгаснай кузні.

— Парася ў гаспадарцы — гэта чысты прыбытак, — даказаў ён, радуючыся, што ў яго і маладой настаўніцы гэтак супадаюць погляды. — Застанецца пасля абеду якая стравя ці скарынка хлеба — усё парасяці. І не заўважыш, як сала выгадуеш.

Мікалай Рыгоравіч да таго часу жывых свіней бачыў толькі на малюнку і не мог што-небудзь важнае сказаць аб іх вартасці. З яго маўклівай згоды Яніна Францаўна з Яшам паехалі на базар і, вярнуўшыся адтуль, вытрусіла з мяшка нягэглае, з доўгім лычам, парася. Яша растлумачыў, што парася павінна быць вельмі пародзістае, калі толькі яно не з-пад дэкай свінні, і каштуе не менш паўсотні, хоць яны аддалі за яго толькі 20 рублёў. Мікалай Рыгоравіч падумаў, што за гэтае парася разам з мяшком ён не даў бы і пяцёркі, але не сказаў ні слова, каб не паказацца зусім непрактычным чалавекам.

Праз два дні парася навучылася хлябтаць малако. Хутка двух літраў, што Яніна Францаўна купляла для сям'і, парасяці нават не хапала. Гаспадары перайшлі на фруктовы чай. Затым яно нядрэнна стала есці хлеб, крупы і лапшу вышэйшага гатунку.

Гаспадарам для адпачынку цяпер не выпадала ні хвіліны. Зранку беглі ў магазін, затым рыхтавалі сьнеданне парсюку. Самі харчаваліся ўсухамятку, бо печ была занята чыгунамі, у якіх парылася бульба для парсюка. У выніку пад канец года Мікалай Рыгоравіч прыдбаў востры катар страўніка.

Кармілі парсюка пяць разоў на дзень, і ўсё ж ён ад-

Гумарэска

казваў на гэтыя клопаты павясніску. На досвітку ён пачынаў вшчэць і галасіць, быццам яго рэзалі. А нека дні на тры ён замоўк, не браў есці, ляжаў гарачы, як печ, і часта дыхаў. Яніна Францаўна ўсе гэтыя дні вывучала кнігу карысных парад, каб прыгатаваць парсюку найлепшую дыету, а Мікалай Рыгоравіч бегаў ад ветпункта да аптэкі, кіпаціў шпрыц і тэрмінова вучыўся рабіць уколы. За тры дні парсюк пахудзеў на два кілаграмы, Яніна Францаўна — на восем, а ў Мікалая Рыгоравіча засталіся толькі скура ды косці.

Пасля хваробы парсюк з мэтай умацавання здароўя рашыў заняцца фізічнай працай. Ён перакіпаў лычам усю зямлю ў хляўчуку і на дворыку, што Мікалай Рыгоравіч адгарадзіў яму для маціёна. Парсюк наварочаў цэлыя горы пяску перад варотамі, так што іх нельга было адчыніць. Яніна Францаўна ўжо баялася заходзіць на гэтую тэрыторыю, што нагадвала варожы плацдарм пасля артылерыйскага налёту, і ўсе клопаты аб парсюку ляглі на вузкія плечы Мікалая Рыгоравіча. На ўрокі ён хадзіў звычайна без планаў і часта ў пятых класах глумачыў тое, што патрабавалася ў васьмых, і наадварот.

На прадвесні парсюка рашылі забіць. Мікалай Рыгоравіч так да яго прывык і шкадаваў, што перад гэтым не спаў усю ноч. Было яшчэ цёмна, калі з'явіўся Яша. З уласцівай яму рашучасцю Яша браўся за любую справу, бо справядліва лічыў, што толькі практыка адшліфоўвае сапраўднае майстэрства. Пераступіўшы парог, ён урачыста паказаў іржавы трохгранны штык. У Мікалая Рыгоравіча закалаціліся рукі і пайшоў па спіне мароз.

— Можа яшчэ каго-небудзь паклікаць? — перашуча сказаў ён.

— Глупства! — запэўніў Яша, шоргаючы штыком аб прыпек. — Справімся самі. Я хоць нідзе не вучыўся, але што хочаш магу зрабіць.

— Напэўна, вшчэць будзе моцна! — сказаў Мікалай Рыгоравіч, апрабуючы навігатор жончыну целагрэйку.

Яша паведаміў, што калі патрэбна без віску, то можна спачатку аглушыць парсюка доўбняй. У дадатак ён рас-

казаў даволі цікавую гісторыю, як ён некалі калоў з бацькам парсюка, прамахнуўся доўбняй і замест парсюка аглушыў бацьку.

— Праўда, я тады малы яшчэ быў, баяўся, рукі дрыжалі, дык бацьку панала не вельмі моцна. Цяпер у мяне, канечне, удар сапраўдны!

Мікалай Рыгоравіч вышлішклянку вады і сказаў, што лепш абмыцца без доўбні.

— Можна! — згадзіўся Яша. — Тады мы прывяжам яму за нагу вярхоўку, выпусцім на двор і павалім.

Першыя два этапы былі пройдзены даволі лёгка, але валіцца парсюк не хацеў. Мужчыны, абодва ў лёгкай вазе, ніяк не маглі пакласці яго на лапаткі. У снежнай віхуры мільгалі ўперамешку рукі і ногі, свінныя капыты, і стаяў такі вэрхал, што на вуліцы спыняліся ўсе прахожыя. Яніна Францаўна даўно ўцякла з двара. Мікалай Рыгоравіч паспеў два разы вышліць ваяляр'яні, а парсюк усё вшчэў.

— Сціхне, нідзе не дзенецца! — суццяў Яша. — Гэта ў мяне такая рука лёгкая.

Праз паўгадзіны парсюк заціх. Мужчыны ўзяліся за паяльную лямпу. Лямпа доўга чмыхала і капрызнічала. Мікалай Рыгоравіч параіў збрыць у парсюка шчаціну электрабрытвай, але Яшка запратаставаў:

— Сала будзе нясмачнае. Трэба каб яно падпарылася.

Гадзіны праз чатыры ад безупыннага рэактыўнага гудзення лямпы, паху гарэлай поўсці і поўзання вакол парсюка на карачках Мікалай Рыгоравіч канчаткова знісіліся. Калі прыйшлося несіць парсюка ў хату, ён ледзь трымаўся на нагах.

Позна ўвечары з парсюком у асноўным было скончана. Мужчыны, цяжка дыхаючы, прыселі перадыхнуць.

— Ну вось і ўсё! — бадзёра сказаў Яша, заўважыўшы, што Яніна Францаўна ўнесла ў пакой пляшку гарэлка. — Бачыце, як усё проста. Цяпер будзеце мець дармовы кавалак мяса!

Яша адкаркаваў бутэльку, паставіў яе на радыёпрыёмнік, бо стол быў заняты свіннымі вантробамі, і папрасіў Яніну Францаўну:

— На закуску пашукайце агурочка ці грыбкоў, а мо якая кансерва рыбная ёсць, дык таксама пойдзе, а свінны не чапайце. Можна якую-небудзь заразу падхапіць. Яе яшчэ трэба праверыць на ветпункце...

І. ПАДБЯРЭЖСКІ.

ЖАРТУЮЦЬ АМЕРЫКАНЦЫ

Адзін лодачнік перавозіў праз раку прафесара.

— Вы знаёмы з філасофіяй? — запытаўся прафесар.

— І не чуў ніколі.

— Ну, тады лічыце, што страцілі чвэрць жыцця. А геалогію ведаеце?

— Не.

— Ну, вы страцілі паўжыцця. А астраномію?

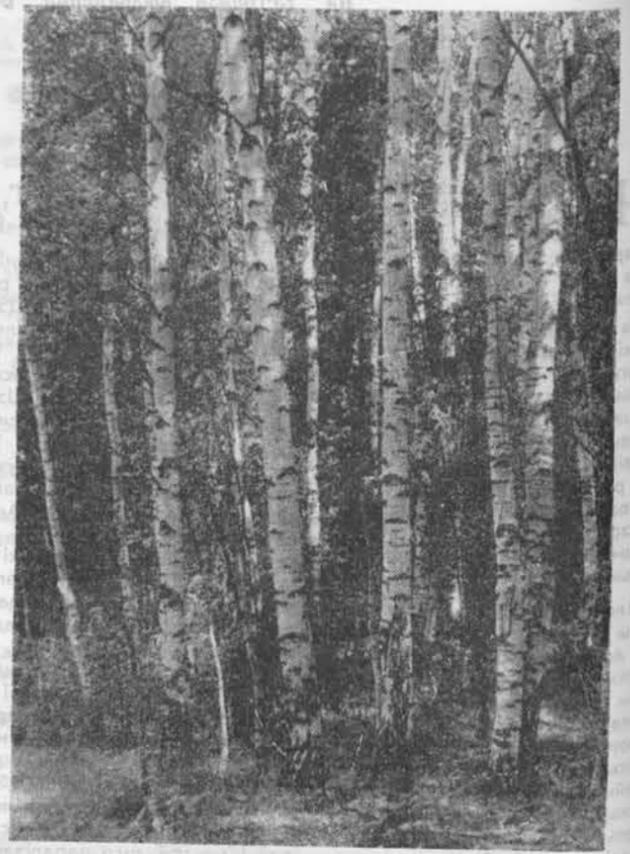
— Не.

— Значыць вы страцілі тры чвэрці жыцця...

Тут лодка перавярнулася, і прафесар з лодачнікам апынуліся ў вадзе.

— Вы ўмееце плаваць? — запытаўся лодачнік.

— Не.

У бярозавым гаі.

Фотаэцюд А. ЛАРЫНА.

САМАЛЁТ НАЗВАЛІ «МАСКВА»

Галандцы — нацыя праслаўленых карабеляў і суднавадзіцеляў — перанеслі адну з марскіх традыцый на лайнеры паветранага акіяна. Авіяцыйная кампанія Нідэрландаў КЛМ, якая ўжо існуе паўстагоддзя, дае сваім самалётам уласныя імёны — як гэта прынята рабіць з пасажырскімі суднамі.

Некалькі новых паветраных караблёў КЛМ «ахрышчаны» ў гонар буйнейшых еўрапейскіх гарадоў. Нядаўна ў міжнародным аэрапорце «Шэрамецьева» адбылася цырымонія прысваення назвы «Масква» самалёту авіякампаніі, які слецыяльна прыбыў з Амстэрдама. На яго борце знаходзілася

дэлегацыя КЛМ на чале з віцэ-прэзідэнтам кампаніі І. Лаймесам. Яе сустрэкалі першы намеснік старшынні выканкома Массавета В. Ісаей, работнікі Міністэрства замежных спраў СССР, Аэрафлоту, «Авіяэкспарту», журналісты.

На цырымоніі прысутнічаў пасол Нідэрландаў у СССР Г. ван Блокланд.

— Нам хацелася адзначыць дзесяць год паспяховага і плённага супрацоўніцтва КЛМ з Аэрафлотам, — заявіў І. Лаймес. — Самалёт «Масква» будзе сімвалізаваць нашу вавагу і дружалюбныя пачуцці да сталіцы Савецкага Саюза.

В. БЕЛІКАУ.

МУЗЕЙ ПАД ЗЯМЛЁЙ

Вядомыя катакомбы Адэсы — густапераплеценая сетка падземных выпрацовак — прыцягваюць экскурсантаў з розных канцоў краіны і з-за граніцы.

У падземных лабірынтах працяглася ў сотні кіламетраў рабочыя ў царскія часы праводзілі сходкі і маёўкі. Тут у гады замежнай інтэрвенцыі балышавікі друкавалі свае газеты і лістоўкі, заклікалі на барацьбу за ўладу Саветаў. Катакомбы сталі непрыступнай цытадэллю партызан у дні фашысцкай акупацыі.

Герайчная барацьба пад зямлёй — неўміручы подз-

віг адэсітаў у гады Вялікай Айчыннай вайны — шырока адлюстравана ў створаным пад зямлёю музеі партызанскай славы ў сяле Нерубайскім, дзе базіраваўся партызанскі атрад Маладова—Бадаева. Тут сабраны шматлікія дакументы, якія сведчаць аб герайчнай барацьбе народных месціўцаў, партызанскія рэліквіі, зброя, асабістыя рэчы воінаў.

На адкрыцці адзінага ў свеце мемарыяльнага музея пад зямлёй пабывалі многія жыхары Адэсы і бліжэйшых сёл.

П. АБУХОУСКІ.

Буйнейшы ў сталіцы хлебны магазін № 46 размясціўся на самай ажыўленай вуліцы горада — праспекце Леніна. Пры магазіне ёсць кафетэрыя. У гэтым адзеле працуе маладая прадаўшчыца Тамара ПАЛЯШЧУК.

Фота А. КАЛЯДЫ.

НАШ АДРАС:

МІНСК, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 77.

ТЭЛЕФОНЫ: 6-19-31, 6-97-92, 6-18-88, 3-15-15.